

Poetin: Laat Rusland toetreden tot de Navo

MOSKOU - Tijdens een bijzondere ontmoeting met de pers heeft de Russische president Poetin laten weten dat zijn land als gelijkwaardige partner deel wil uitmaken van een Europese veiligheidsorganisatie.

Het was Poetins eerste grote persconferentie sinds zijn aantreden als president. Voorheen beperkte hij de contacten met de media tot zorgvuldig georkestreerde kleinere bijeenkomsten. Nu waren er zo'n 500 journalisten uit binnen- en buitenland naar het Kremlin gekomen om de president het hemd van het lijf te vragen. 'We zien de Navo niet als vijand. We zien haar bestaan niet als een tragedie, maar we zien de zin er ook niet van', zei de president, die al eerder pleitte voor opheffing van de Navo. Toch wil Rusland lid worden van de verdragsorganisatie. Mocht dat niet kunnen, dan moet de Navo ontbonden worden en plaatsmaken voor een Europese veiligheidsorganisatie waar Rusland wel lid van is. **Bron: Trouw 19 juli 2001, 00:00**

Vladimir Poetin wilde in 2001 dat Rusland toetrad tot de Navo, maar wilde niet dat zijn land de gebruikelijke aanvraagprocedure moest doorlopen en in de rij moest staan 'met veel landen die er niet toe doen', aldus een voormalig secretaris generaal van de trans-Atlantische alliantie.

George Robertson, voormalig Labour minister van Defensie, die de Navo leidde tussen 1999 en 2003, zei dat Poetin tijdens hun eerste ontmoeting duidelijk maakte dat hij wilde dat Rusland deel uitmaakte van West-Europa.

'Ze wilden deel uitmaken van dat veilige, stabiele, welvarende westen waar Rusland op dat moment buiten viel', zei hij.

De voormalige Labour-politicus herinnerde zich nog goed de vroegere ontmoeting met Poetin, die in 2000 president van Rusland werd.

Poetin zei: 'Wanneer ga je ons uitnodigen om lid te worden van de Navo?'

En Robertson zei: 'Nou, we nodigen geen mensen uit om toe te treden tot de Navo, zij vragen het zelf aan om lid te worden van de Navo.'

Hij zei: 'Nou, wij staan toch niet in de rij met veel landen die er niet toe doen?'

Het verhaal sluit aan bij wat Poetin tegen wijlen David Frost zei in een BBC-interview kort voordat hij meer dan 21 jaar geleden voor het eerst werd ingehuldigd als Russische president. Poetin zei tegen Frost dat hij lidmaatschap van de NAVO niet zou uitsluiten ‘als en wanneer rekening wordt gehouden met de standpunten van Rusland als die van een gelijkwaardige partner’. Hij vertelde Frost dat het moeilijk voor hem was om de NAVO als een vijand voor te stellen. ‘Rusland maakt deel uit van de Europese cultuur. En ik kan mijn eigen land niet los zien van Europa en wat we vaak de beschaafde wereld noemen.’

Al deze opmerkingen van (inmiddels) Lord Robertson op de One Decision-podcast, die wordt gepresenteerd door Michelle Kosinski, een voormalig CNN-journalist, en Sir Richard Dearlove, een voormalig hoofd van M16, onderstrepen hoe het wereldbeeld van Poetin is geëvolueerd tijdens zijn ruim 21 jaar ononderbroken heerschappij over Rusland.

Even nog iets verder terug in de geschiedenis, toen het Ijzeren Gordijn tussen Oost en West werd opgehaald. Om de economie in het Oostblok op de been te helpen was in 1986 de nieuwe regeringsleider van de Sovjet-Unie, Michail Gorbatsjov, al begonnen met hervormingen (*perestrojka*), en meer persvrijheid (*glasnost*). Het ging echter moeizaam. Het Sovjetleger, dat altijd klaar stond om in te grijpen bij een opstand, trok hij terug uit, - onder meer, Oost-Duitsland. De grenswachters, die eerst elke vluchteling neerschoten, deden helemaal niets. In 1989 vormde de Muur in Duitsland, na bijna 30 jaar, geen scheiding meer. De Muur werd voor een groot gedeelte afgebroken. Een jaar later werden de twee Duitslanden, die 45 jaar lang verdeeld waren geweest, weer één natiestaat: het huidige Duitsland ontstond, met als hoofdstad Berlijn.

De Koude Oorlog leek voorgoed voorbij..

‘Je moet begrijpen dat we allemaal Europeanen zijn’, stelde Gorbatsjov tegenover Interfax, dat hem interviewde op n.b. 21 februari 2021, vanwege zijn negentigste verjaardag. ‘Dat betekent dat we moeten onderhandelen.’

Deze opvatting met betrekking tot Europa destijds, vormt nog steeds zijn kernpunt nu. Valt hier in de huidige situatie iets van te leren?

Toen Rusland in 1997 werd uitgenodigd om lid te worden van Groep van Zeven, was dat bedoeld als een grote stap in de richting van lidmaatschap van Rusland in de NAVO. The Group of Seven (G7) was een intergouvernementeel Forum bestaande uit: Canada, France, Germany, Italy, Japan, the United Kingdom, the United States. Hoe kijkt Dima Vorobiev, voormalig Propaganda Executive in Rusland, hier tegenaan?

‘Als propagandaveteraan geloof ik niet dat alles wat mensen elkaar vertellen, ooit onbevooroordeeld is. Alles is propaganda - dat moet je gewoon accepteren, net als de dood en belastingen’, aldus Dima.

‘De geschiedenis leert dat het voor beide partijen een verkeerde beslissing was. De westerse mogendheden beschouwden het als een toenadering tot Rusland en President Jeltsin, om diens neiging naar een meer open, verantwoordelijke, op regels gebaseerde manier van regeren te honoreren. De Russische zijde beschouwde het daarentegen als een afsluiting van het hoofdstuk over de Russische nederlaag in de Koude Oorlog. Men beschouwde de westerse pogingen om Rusland aan *hun* regels te onderwerpen als ‘arrogantie’ en ‘dictaat’. Naar Poetin later zei, (- beroemde uitspraak!): ‘..dat Rusland was gedegradeerd naar een klapstoeltje aan de mondiale machtstafel.’
Tot zover Dima Vorobiev.

Het Rusland van Jeltsin was al eerder, in 1993, overduidelijk niet langer een liberaal-democratische staat, daar president Jeltsin immers tanks gebruikte om het Russische parlement te ontbinden. De vervalste presidentsverkiezingen in 1996 en de koloniale oorlog in Tsjetsjenië in 1994-1995 versterkten deze trend. De westerse mogendheden beschouwden dit alles echter niet als een halszaak. Men was ziende blind. Het was deze reusachtige misrekening die hen de morele hoogte deed verliezen, die ze aan het begin van de jaren negentig,- mede dankzij de samenwerking met de inschikkelijke Gorbatsjov wel degelijk genoten. De val van het communisme bracht de hefbomen van de macht in handen van de middenklasse van de oude communistische en staatsbureaucratie: de *apparatsjiks*. De oligarchische heerschappij die allengs wortel schoot in de jaren '90 onder het presidentschap van Jeltsin, paste echt buitengewoon slecht bij de westerse principes van de liberale democratie. Oligarchen hebben geen machtswisselingen, vrije pers, verantwoordelijkheid van heersers of bescherming van minderheden nodig. Velen van hen behielden de Sovjetvijandigheid jegens de NAVO en de VS en zagen de opkomst van de liberale wereldorde als een bedreiging voor de Russische nationale belangen. Zij hebben de chaos en de ontevredenheid van de bevolking tijdens de jaren negentig gemakkelijk weten te vertalen in een regelrechte wrok jegens het Westen. Dat kristalliseerde zich verder uit na de NAVO-aanvallen op Servië in 1999: de Russische publieke opinie nam een fundamenteel nationalistische, antiwesterse wending. Jeltsin verbleef een groot deel van zijn tweede ambtsperiode als president in het ziekenhuis en fungeerde min of meer als een soort marionettenfiguur, die geen werkelijke invloed meer had. In een periode van minder dan anderhalf jaar, van april 1998 tot augustus 1999, benoemde hij vijf premiers, met als laatste Vladimir Poetin. Op 30 september 1999 stuurde hij het Russische Leger voor de tweede maal naar Tsjetsjenië om het gebied in te nemen. Deze Tweede Tsjetsjeense Oorlog was succesvoller dan de eerste. In deze oorlog leidde Poetin in feite de Russische inspanningen in de oorlog. Jeltsin kampte immers stevast met gezondheidsklachten. Poetin kon hierdoor klaar worden gestoomd om Jeltsin te vervangen. Op 31 december 1999

was het zover. De opkomst van verder autoritarisme, vanaf nu onder het leiderschap van Poetin was een logische stap in deze ontwikkeling. Nadat Poetin in 2000 President was geworden, deed hij desalniettemin een laatste wanhopige poging om de positie van Rusland in de G8 te verbeteren. Hij bood president Bush hulp in zijn oorlog tegen het terrorisme, voerde een aantal markt-vriendelijke hervormingen van de economie door en bracht het idee in om lid te worden van de Navo. Niets van dat alles werd in het Westen voldoende geacht om Rusland zelfs maar bij benadering als een meer liberale democratie te beschouwen, terwijl de aandacht van de VS steeds meer afgleed naar Afghanistan en Irak. De verdere gang van zaken overtuigde Poetin allerminst en hij verkoos een meer confronterende koers te gaan varen met het Westen om zijn macht te garanderen. Het bracht Poetin uiteindelijk tot de huidige frontale botsing met het Westen, terwijl hij in zijn beginjaren 2000 nog 'met ons' meeging en zelfs een beetje van het westen leek te houden.. Achteraf gezien raakte Rusland al eerder, halverwege de jaren negentig van de baan voor wat betreft een eventuele deelname aan de Navo. Het was, met andere woorden, zelfs al eerder, - wat mij betreft helaas, reeds een verloren zaak, lang voordat Poetin zelf aan de macht kwam.

Those were the days..die 'oude' Poetin, was zo gek nog niet. Begrijp mij goed: ik ben absoluut geen fan van de man. We moeten het hem nageven: hij heeft destijds tegen de klippen op getracht het westen te paaien om:

1. dan wel het Russische lidmaatschap van de Navo te overwegen,
2. dan wel een geheel nieuw bondgenootschap in het leven te roepen.

Een duidelijk gemiste kans voor het Westen, dat er de voorkeur aan gaf slechts de vazalstaten van het voormalige Warschaupact los te weken van Rusland om deze in te palmen. En dat niet alleen, die landen werden, - eenmaal lid van de Navo, ook maar meteen volgeladen met wapensystemen en zelfs raketbases, tot aan de plaatsing van het raketschild toe in Polen en Tsjechoslowakije.

In augustus 2008 ondertekenden Polen en de Verenigde Staten, na jarenlange onderhandelingen, een verdrag waarin de plaatsing van tien lanceerinrichtingen op het grondgebied van Polen werd geregeld. Dankzij dit akkoord konden de VS tien interceptoren van lange-afstandsraketten installeren. Een radarsysteem in Tsjechië moest de gegevens voor het afschieten van de raketten leveren.

Als tegenprestatie gingen de VS Patriot-luchtafweerraketten aan Polen leveren. De plaatsing van dit raketschild kan men beschouwen als de opmaat naar een *tweede* Koude Oorlog. Na de massale straatprotesten van de Oranje Revolutie in Oekraïne in 2004, kreeg Poetin steeds meer argwaan jegens het westen, dat hij de schuld gaf van het financieren van pro-democratische ngo's. Hij was verder woedend over de voortdurende uitbreiding van de Navo naar Midden- en Oost-Europa: Roemenië, Bulgarije, Slowakije, Slovenië, Letland, Estland en Litouwen kozen ervoor om zich in 2004 bij de alliantie aan te sluiten; Kroatië

en Albanië volgden in 2009. Georgië en Oekraïne kregen in 2008 het Navo-lidmaatschap beloofd, maar bleven daar vooralsnog buiten.

Er is nog iets waar Poetin, - en hij niet alleen, maar alle Russen zwaar de pest over in hebben. Dat is de westerse perceptie van de overwinning op Hitler in WOII. Het moet maar eens keihard gezegd worden, die oorlog was zonder de Russen nooit gewonnen. Het aantal gesneuvelde Russische soldaten bedraagt 10.700.000, voor USA was dat 407.300, voor 't Verenigd Koninkrijk 382.600, Frankrijk 212.000. Tja. De Russen stellen terecht dat hun heroïsche rol in de strijd tegen de nazi's in het westen volledig onderbelicht is. Zij zijn het geweest die als leeuwen vechtend, oprukkend van straat tot straat, van huis tot huis, dwars door het aan flarden geschoten Berlijn, het rattennest van de vreselijke dictator wisten uit te roken. Hier hebben zij zeker een punt mee.

In antwoord op de vraag hoe de momentane levensgevaarlijke situatie in Oekraïne te de-escaleren, doe ik hierbij op het oog een hoogst ongewone suggestie om uit deze uitzichtloze toestand te geraken..

En ja, u leest dit goed: ik ben een voorstander van vredesonderhandelingen met Rusland (Poetin, sic!), met als uitgangspunt: *join the club!*

Maak niet alleen Oekraïne lid van de Navo, maar *ook* Rusland.

Of richt desnoods een nieuw bondgenootschap op.

Als u moet kiezen tussen dit in uw ogen mogelijk utopische, regelrecht pacifistische voorstel of mogelijke verdere escalatie tussen twee kernwapenmogendheden, met alle risico's van dien, lijkt mij in dat geval de utopische variant de enige reële optie die wij nog hebben om onszelf *en* de ander te redden. Zelfs al zou het in eerste instantie tot niets leiden, kan het wel de trigger zijn voor serieuze onderhandelingen, vanuit nog broos vertrouwen. Een volslagen waanzinnige oorlogsapocalyps moet hoe dan ook voorkomen worden. Een kwetsbare opstelling kan dan soms juist tot een doorbraak leiden. Daarvoor dien je met behulp van emotionele intelligentie begrip te kweken voor de standpunten van de Ander. Aan vijanddenken doen we al meer dan genoeg. Ter verdere toelichting het volgende.

Het lijkt mij in de actuele situatie zinnig om bij zo'n eventuele vredesonderhandeling allereerst ten aanzien van de heldenrol van Rusland het vertekende westerse beeld mbt WO II eens flink, dwz *fundamenteel* op te schudden en bij te stellen. Deemoedig. De rol van Rusland is, - zoals eerder betoogd, doorslaggevend geweest, ten koste van onmetelijk veel slachtoffers. Mijns inziens kan een dergelijke opstelling vanuit een nieuwe westerse *point of view* direct een serieuze opening aan de andere kant forceren. Men voelt zich aan Russische zijde dan immers eindelijk doorslaggevend begrepen in dezen. Mbt de judoka Poetin een diepteanalyse maken is een heel ander verhaal. De militaire Poetin geeft niet eerder mee dan dat hij (militaire) weerstand voelt. Zijn hele idee van bufferstaten is allang achterhaald. Dat de bevolking van Oekraïne zelf in meerderheid aansluiting wil bij de NAVO en Europa?

Het zal hem zijn reet roesten. Hele bevolkingen hadden eerder niets in te brengen, net als de gewone Russen die momenteel bij het eerste het beste zuchtje oppositie *kalt gestellt* worden. Laat staan dat Westerse staten of politici, laat staan individuen, Poetin rechtsweg effectief zouden weten aan te klagen. Wat zou dan tenslotte toch de manier zijn om Poetin open te breken? Mijns inziens wederom: deemoed tonen, het deemoedig verantwoording afleggen voor gemaakte fouten aan westerse kant, een welgemeend sorry uitspreken voor hoe het in het verleden met de voorgenomen toetreding van Rusland tot de Navo helaas fout gelopen is, dankzij regelrechte blindheid van het westen om juist deze kans te grijpen tot het contractueel bereiken van een consistente en langdurige situatie van vrede en veiligheid in ons oude Europa. Out of the box denken!

Op nadrukkelijke voorwaarde dat Poetin de bezetting van Oekraïne per ommegaande staakt, meen ik dat de Navo er goed aan doet om- behalve Oekraïne, verrassend genoeg juist ook Rusland het lidmaatschap van het bondgenootschap in het vooruitzicht te stellen. (Desgewenst is het ook zelfs bespreekbaar om een geheel nieuw bondgenootschap in het leven te roepen). We spreken hiermee de ‘oude’ Poetin aan: ten tijde van Gorbatsjov en Jeltsin is er al eens eerder kort sprake van lidmaatschap geweest.

‘Rusland hoort immers ook als vanouds bij Europa’ = tekst van Poetin zelf! Met dit voorstel halen we iets terug uit ons verleden waar hij n.b. ooit zelf op focuste. En we halen zo in een (1) keer de angel uit het conflict. Poetin kan immers heel moeilijk nee zeggen tegen dit voorstel: het eventuele Navo-lidmaatschap van de Oekraïne was voor Poetin *het* argument om deze oorlog met het buurland aan te gaan. Natuurlijk hebben we het over een toelatingsproces van jaren. Elke nieuwe partner komt eerst in de wachtkamer, maar krijgt uiteindelijk een nette behandeling, net als alle andere lidstaten. De intentie is er om tot een rotsvast vredesvergelijk te komen. Ook bv. Wit-Rusland kan hierin betrokken worden. Natuurlijk zal het westen ook eisen dat er democratische veranderingen noodzakelijk zijn. Anderzijds, in hoeverre staan wij in het westen open voor sommige voorbeeldige culturele impressies vanuit Rusland? Hier dienen wij zelf onze verbeelding aan te spreken. Waarom zou een onderhandelaar niet eens een gedicht van Poesjkin citeren, zoals elk schoolkind dat kan in Moedertje Rusland? Wat weten wij eigenlijk van de Russische intelligentsia, hun kunstenaars, hun grote wetenschappers, hun diepzinnigheid? Wellicht ligt op de langere termijn ook aansluiting bij EU in het verschiep. Er was allang sprake van sterke economische banden tussen EU en Rusland, met name ook vanuit Duitsland, maar zeker ook vanuit Nederland en Engeland. De witwascentrales op de Amsterdamse Zuidas en in Londen worden nu dan wel uitgerookt, de meeste oligarchische miljarden weten het straffe sanctiebeleid handig te ontspringen. Ook hier kan wederzijdse Europese samenwerking alleen maar tot meer normalisering leiden. Aan onze *en* hun rauw kapitalistische samenlevingen komt dan hopelijk vanzelf een door

ontelbaar velen zo vurig gewenst einde. Wat een schitterend visioen ontvouwt zich voor dit vernieuwde Europa!

Is er nu nog wel plaats voor een oorlogsmisdadiger als Poetin in de Navo? Vergeten we niet wat USA in Irak allemaal geflikt heeft, of zelfs ook NL met zijn bombardement op Hawija in Irak? Niemand van de aangesloten staten is brandschoon. Heb uw vijanden lief: andere autarken dan wel schurken als Erdogan en Orban worden immers ook gedoogd binnen de Navo? Zijn Erdogans' martelkamers anders dan de Russische..? Tenslotte, op deze manier kan het westen het hoogst opgewonden standje Wladimir Poetin juist het beste verder in toom houden, door hem nog net niet dood te knuffelen. Hoe dan ook, Poetin heeft ook niet het eeuwige leven en de Russische Grieks-Orthodoxe kerken worden voornamelijk bevolkt door oude dametjes.. Hij doet nog het meest denken een het jongetje dat altijd werd gepest op het schoolplein. Maar vergeet niet: niets is zo vernederend als de menselijkheid van de ander niet serieus te nemen. Poetin voor gek verklaren, het zal niet helpen. Ik meen dat de westerse perceptie van het huidige Rusland vaak veel te eenzijdig is. Net als in Turkije en Wit-Rusland (!) zijn er nieuwe generaties opgekomen, zelfs ook in Rusland, die hun eigen biotopen hebben ontwikkeld, met name via sociale media, ondanks de enorme repressie van hun diverse patriarchen. Deze strijd splijt zelfs hele families. De door Erdogan ingestelde koranscholen worden slecht bezocht en slaan niet aan. Istanboel is zo langzamerhand reeds een soort vrijstaatje, een 'westerse' enclave.. De rol van sociale media is daarbij van steeds groter belang gebleken: denk aan de grote massademonstraties die er geweest zijn, of aan de protesten van Navalny, of hoe Zelenski nu zelfs dagelijks oorlog voert via de media! Rusland is meer dan Poetin, die is oud, houd hem afzijdig van de voorgestelde onderhandelingen. Ouwe lullen moeten weg! Oekraïne is destijds na de Maidan-revolutie hoopvol geraakt door het vooruitzicht van een evt. lidmaatschap van de EU, of zelfs van de Navo. Gun dat ook de Russische progressieven! Zicht op aansluiting op termijn bij om te beginnen de Navo zou mijns inziens ook in landen als Wit-Rusland en Rusland zelf als een enorme katalysator kunnen gaan werken voor de door ons beoogde democratische omwentelingen in die landen. Zo kwam ik ook op het idee om behalve Oekraïne ook Rusland het Navo-lidmaatschap aan te bieden. Daarmee steunen we die democraten! Wat in Oekraïne aan verandering plaatsvond, en – vindt, zou kortom ook zomaar in Rusland kunnen gebeuren: een nieuwe lente, een nieuw geluid.. En dat, let wel: zonder verder bloedvergieten. Daar gaat het mij om. En al die enorme uitgaven voor defensie zijn dan ook ineens niet meer zo noodzakelijk. En we spelen hiermee ook nog eens Poetin en Xi uit elkaar..

Rutger W. Weemhoff publicist/pacifist
www.rutgerweemhoff.nl